Notis

Ett subfossilfynd av bladhorningen Valgus hemipterus från Skåne

[A subfossil record of *Valgus hemipterus* (L.) (Coleoptera) from Scania, South Sweden]

GEOFFREY LEMDAHL

I samband med arkeologiska utgrävningar av mesolitiska boplatser vid Skateholm, ca 20 km väster om Ystad i Skåne, utfördes kvartärgeologiska undersökningar med syfte att försöka rekonstruera den samtida miljön i området. Boplatserna ligger innanför den s k Järavallen, dvs den strandvall som bildades av havsytehöjningen under Litorinatransgressionen för ca 7 000–5 000 år sedan. Vid samma tid bildades en lagun mellan strandvallen och fastmarken där boplatserna anlades, i vilken sjösediment kunde avsättas. Idag är det betesmarker på lagunens forna plats. En stor del av sjösedimenten finns bevarade, varför huvuddelen av undersökningarna utfördes på material från dessa avlagringar. Resultaten av dessa studier och analyser finns redovisade i Larsson (1988).

81 insekttaxa, flertalet skalbaggar, kunde bestämmas ur det subfossila materialet från lagunsedimenten. Fynden från 21 prover, tagna i serie från botten av lagunen till överdelen av sedimenten, visar på en successiv förändring av den lokala insektfaunan, säkerligen orsakad av laguniljöns skiftningar p g a förändringar av havsytans nivå.

En halssköld av en knäppare tillhörande släktet *Limonius* och en täckvinge av någon *Hydrochara*-art är båda av faunahistoriskt intresse. Inget av dessa fragment kunde bestämmas till någon nulevande nordeuropeisk art, trots att de var i gott skick med många specifika karaktärer. Jag misstänker därför att de representerar arter som idag ej finns i Skandinavien, utan t ex i Mellan- och Östeuropa. Ett tredje intressant fynd bestod endast av ett ben (femur + tibia) (Fig. 1), vilket identifierats som tillhörande bladhorningen *Valgus hemipterus* (L.). Det är sällan man kan bestämma så obetydliga kroppsdelar som ben av skalbaggar. I detta fall var jag redan förtrogen med arten, då jag tidigare påträffat den levande i norra Polen. Arten är en av de relativt få europeiska bladhorningar som har fjällbeklädnad. Fjällen sitter i försänkningar eller gropar på kroppen.

V. hemipterus är numera en Mellaneuropeisk art som utvecklas i murken lövved, främst av pil, al, bok och fruktträd. Imagines uppträder under maj–juni (Machatschke 1969). Dess nutida nordliga utbredningsgräns går igenom Holland, Tyskland och Polen. I Danmark anges den som mycket sällsynt (Hansen 1925), men alla fynduppgifter härstammar från mitten av 1800-talet, varför den antagli-

Fig. 1. Subfossila fynd av lårben (vänster) och skenben (höger) av *Valgus hemipterus* (L.) från Skateholm, Skåne. Foto: G. Lemdahl.

Subfossil remains of femur (left) and tibia (right) of *Valgus hemipterus* (L.), from Skateholm, Scania, S. Sweden.

gen numera är utdöd där. Från Sverige finns inga fynd (Landin 1967).

Orsaken till att arten idag ej finns i Sverige kan knappast bero på avsaknaden av lämpliga biotoper. Troligare är att Sydskandinaviens klimat numera ej passar denna mer värmekrävande skalbagge.

Litteratur

Hansen, V. 1925. Biller VI – Torbister. – Danmarks Fauna 29: 1–179.

Landin, B.–O. 1957. Skalbaggar. Coleoptera. Bladhorningar, Lamellicornia, Fam. Scarabaediae. – Svensk Insektfauna 9: 1–155.

Larsson, L. (ed.) 1988. The Skateholm Project. I. Man and environment. – Acta Regiae Societatis Humaniorum Litterarum Lundensis 79: 1–178.

Machatschke, J. W. 1969. Familiereihe Lamellicornia. – In: Freude, H., Harde, K. W. & Lohse, G. A. (eds). Die Käfer Mitteleuropas 8: 265–371. Krefeld.

Summary

In connection with archaeological excavations of mesolithic settlements, 20 km west of Ystad, in Scania, South Sweden, biostratigraphical investigations of lagoon sediments were carried out. The sediments were dated to the period between 7000 and 5000 C-14 years BP. Insect analysis recorded 81 taxa. One of the insect remains was identified as belonging to the beetle *Valgus hemipterus* (L.), a species never found in southern Scandinavia during modern time. The present absence of this species from southern Sweden is ascribed to climatical reasons rather than the absence of suitable habitats.

G. Lemdahl, Dept. of Quaternary Geology, Tornavägen 13, S-223 63 Lund, Sweden.

Upprop

Zoologiska och Entomologiska museerna vid Universitetet i Lund har ett litet personhistoriskt arkiv över zoologer och entomologer, vilket nu blivit uppsorterat. Det omfattar ett register med persondata, tidningsurklipp och en porträttsamling. Den senare omfattar 251 personer samt en del gruppfoton. Äldre forskare t o m 1850-t (inkl. flera utländska storheter) finns i grafiskt tryck, de yngre vanligen på foton. Samlingen är mycket ofullständig, särskilt efter 1900, och många återfinns endast på rätt dåliga amatörfoton. Eftersom material av denna typ lätt skingras och muntlig tradition om äldre tider snabbt försvinner, samtidigt som intresset härför ökas, vill vi vädja till släktingar och bekanta till bortgångna forskare samt till ännu aktiva att hit donera bilder och annat material. Inte bara porträtt utan även bilder, som visar vederbörande i sin vetenskapliga aktivitet, t ex under exkursioner och vid fältförsök, liksom bilder på naturtyper, biotoper och lokaler av speciellt zoologiskt eller entomologiskt intresse är önskvärda. Lån av porträtt e dyl för kopiering kan också komma ifråga.

Material mottages tacksamt av *Hugo Andersson, Zoologiska institutionen, Helgonavägen 3, 223 62 Lund.* Vid tvekan ring 046-10 93 34 eller 046-12 37 99 (kvällstid).